

Riksförbundet Svensk Trädgårds rådgivare svarar på dina frågor
tisdagar, onsdagar och torsdagar kl 9–12, onsdagar dessutom kl 13–16.
Ring 08-758 86 36 eller e-posta radgivning@tradgard.org

BILD: HENRIK BODIN

Varför blir julstjärnan inte röd?

FRÅGA: Varför blir den gamla julstjärnan i fönstret inte lika röd som dem man köper till första advent?

SVAR: Julstjärna, *Euphorbia pulcherrima*, är en växt som i odling kallas för kortdagsväxt, vilket betyder att odlingen kan styra när växten ska blomma, genom att hålla ljus och mörkt ett visst antal timmar per dygn. Att växten låter sig styras på det viset, beror på växtens ursprung. Julstjärnan kommer ursprungligen från södra Mexiko och Centralamerika. Där är medeltemperaturen ganska jämn över året och för att växten ska veta när det är dags att blomma samt sätta frö utgår växten från längden på natten, i stället för temperaturen. Många växter från kallare områden utgår från temperaturen för att planera sin blomning.

För att julstjärnan ska blomma till advent behöver den få en jämn mörkläggning varje dygn i minst tio veckor. Det betyder att infaller första advent vecka 48, måste plantan mörkläggas från vecka 38 (mitten av september). Dagslängden får inte vara längre än tio timmar per

dygn. I södra och mellersta Sverige infaller det som kallas för naturlig kort dag för dessa växter i början av oktober.

Står julstjärnan i ett rum där du aldrig tänds någon lampa under hela hösten, så kan julstjärnan få en fin blomning lagom till jul. Men tänds du en lampa några kvällar under denna period så äventyras blomningen och julstjärnan får bara vissa röda blad. Så vill du odla fram en stor, fin julstjärna som får färgade högblad, braktéer, ska du ställa plantan i ett rum, där det inte tänds efter mörkrets inbrott. Eller sätt en mörk påse över din planta varje kväll. Det brukar vara lagom att mörklägga plantorna vid kl 18.00–19.00 på kvällen och sedan plocka av mörkläggningen, när man går och lägger sig eller går upp på morgonen.

Det kan tilläggas att julstjärnan är en vacker grön krukväxt, så släng inte dina julstjärnor efter jul. Klipp ner plantorna så du får bort de färgade bladen och de små gula blommorna som sitter i mitten av bladrossetten. Kruka om plantorna i större krukor och behandla dem som vanliga krukväxter.

Beskära bärbuskarna?

FRÅGA: Jag satte några vinbärsbuskar och krusbärsbuskar för cirka fem år sedan. Behöver de beskäras och hur gör man?

SVAR: När det är så unga buskar som fem år, är behovet av beskärning ganska litet. Men det är nu du ska börja beskär dem. Om du gör en lätt beskärning varje år framöver, kan du hålla bärbuskarna i bra tillväxt under lång tid, samtidigt som de ger en bra skörd. Vinbär och krusbär kan beskäras under senhösten. Väntar du med beskärning till vårvintern, som också går bra, är risken stor att du drar bort många blomknoppar, vilka börjar svälla tidigt på året. Det är en fördel att beskära direkt efter skörd.

Ur beskärningssynpunkt pratar man om **svarta vinbär** för sig och sedan slår man ihop resonemanget för vita och röda vinbär samt krusbär. Svarta vinbär och även gröna vinbär ger fina bär på unga grenar, som bara är något år gamla. Ju äldre grenen blir, desto mindre blir bären. På svarta vinbär behöver du inte vara rädd för att klippa bort många grenar. Klipp alltid av grenarna så nära marknivån som möjligt. Enklarest är att använda en grensax. En lagom kraftig beskärning på svarta vinbär är att ta bort cirka 30–50 procent av alla gamla, mörka grenar. Årskotten på svarta vinbär är

ljusa i barken, och för vart år som går blir barken mörkare. Spara därför alla skott som är ljusa i barken. Gallra bland de skott som är mörka i barken. Ta bort hela grenar både runt och i mitten av busken. Bäst är att beskära varje år. Är det någon som har gamla och risiga svarta vinbärsbuskar går det att säga ner alla grenar 5–10 cm över marken. Efter tillväxt kan man börja beskära plantan enligt ovan.

När det gäller **röda vinbär, vita vinbär och krusbär**, ska beskärningen vara betydligt försiktigare. Dessa buskar ger finast bär på grenar som är 3–5 år gamla. Även hos dessa är årskotten ljusare i barken och ju äldre grenarna blir, desto mörkare blir de. Det är lagom att ta bort 20–30 procent av de gamla, mörka grenarna hos röda vinbär, vita vinbär och krusbär. Bäst är att ta bort några grenar i mitten på buskarna så det kommer in luft och ljus. Tycker du att krusbärsbusken växer dåligt och att det inte finns så många grenar i den, kan du nöja dig med att plocka bort bara någon gren varje år, för att stimulera tillväxt.

Gamla röda och vita vinbär eller krusbär kan föryngras genom att alla gamla, mörka grenar tas bort. Kvar ska det bara bli ljusa årskott. Det blir ingen skörd på något eller några år, men sedan får du skörd igen.

BILD: HENRIK BODIN

En sju år gammal svart vinbärsbuske av sorten 'Titania'.

BILD: TAPANI GRAAE

Blomkål i växthus kan ha svårt att bilda huvuden.

Varför blir det inte blomkålshuvuden?

FRÅGA: Jag har dragit fram blomkålsplantor från frö. Plantorna har vuxit hela sommaren i växthus. Det blev stora fina blad, men ingen blomkål. Vad beror detta på?

SVAR: Blomkålshuvuden kan vara lite knepiga att få fram. De har lång utvecklingstid och behöver jämna förhållanden med avseende på vatten, näring och temperatur för att utveckla huvuden. Ja ibland har man gett upp hoppet, när huvuden plötsligen är där, då gäller det att skörda innan huvudena går i blom.

Torka och höga temperaturer kan störa utvecklingen och jag förmodar att det varit varmt i växthuset, ja även på friland har blomkålen trils-kats denna varma och torra sommar. Jag rekommenderar dig att till nästa år odla dem på friland under insektsnät, på en lucker och gödslad jord. Du undviker växthuset temperaturtoppar, får en större jordvolym som buffrar för en jämnare vatten- och närings-tillgång till plantorna. Så och förkultivera lite olika sorter med olika utvecklingstid, för skörd i omgångar.

Flytta pionen, går det?

FRÅGA: Vi har en pion vid vår uteplats som behöver flyttas. Går det? Har hört att man inte kan flytta pioner.

SVAR: Pioner har rykte om sig att vara svåra att flytta och dela. Men det stämmer inte. Är man noggrann, så går det bra att både flytta och dela pioner. Pionen är försommar-sommarblommande. Det betyder att pioner flyttas med fördel tidigt på hösten. Nu i november-december är det för sent. Det är bättre att vänta med flytten av plantan till tidigt i vår. Själv har jag flyttat pioner på våren när de börjar skjuta upp sina skott genom jordytan med lyckat resultat. Viktigt att tänka på vid flytt av pion är att försöka gräva upp en så stor jordklump som möjligt. Det optimala är om du får till en rotklump som är 50–60 cm i diameter samt 20–30 cm djup, när du gräver upp en gammal stor pionplanta.

Vill du dela plantan så gör du det med försiktighet, så att det blir så stor rotklump som möjligt till varje planta. Ju färre rötter som kommer med, desto längre tid tar det

innan den delen blommar igen. Innan du planterar pionen på den nya platsen bör jorden förbättras med naturgödsel. Pioner tycker om att växa i näringsrik jord. Då blommar de rikligare. Planter-

ra sedan pionklumpen grunt. Det vanligaste felet vid flytt är att pionsplantans rothals hamnar mer än 5 cm under jordytan. Gör den det, blir det sämre blomning. Vattna ordentligt efter plantering, så

att det blir bra kontakt mellan jorden på den nya platsen och jordklumpen. Flyttar du plantan tidigt på våren får du vara extra noggrann med vattningen första sommaren, speciellt om den blir torr.

BILD: HENRIK BODIN

Luktpeon 'Karl Rosenfeld'.